

Novinky knihovny VÚKOZ – leden 2025

493

Nouveau Paris monumental. Itinéraire pratique de l'étranger dans Paris [kartografický dokument]

Paris, Garnier Frères, [1895?]. 1 mapa: barevná - 47 × 67 cm na listu 55 × 75 cm, složeno na 14 × 9 cm v papírových deskách 15,5 × 11 cm

geografie - mapy - památka kulturní - turistika – Paříž

Barevná mapa Paříže z konce 19. století s vyznačenými kulturními památkami. Seznam památek (knihoven, památek a muzeí) je psán souběžně francouzsky a anglicky.

R 6083

PODRÁBSKÁ, K. - DRAHOŠOVÁ, H. - NOVOTNÁ, K. - ZAHRADNÍK, D. - ŠTOCHLOVÁ, P.: **Metodika identifikace topolu černého pomocí DNA markerů.**

Certifikovaná metodika

Průhonice, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., 2024, 45 s., 1. vyd.

Populus nigra - diverzita genetická - analýza isoenzymová - DNA markery - metodika

Metodika představuje soubor postupů pro spolehlivé odlišení jedinců topolu černého od blízké příbuzného topolu kanadského a jejich kříženců (další generace nebo zpětných kříženců) pomocí fragmentační analýzy osmi markerů (šest diagnostických, jeden informativní, jeden STS marker) seskupených do dvou multiplexů. Na základě přítomnosti specifických alel pro topol bavlníkový je možné křížence odlišit i v dalších generacích. Díky použitému počtu markerů je senzitivita zvolené metody 100 % v případě kříženců mezi topolem černým a topolem bavlníkovým, minimálně 99,98 % u kříženců mezi dvěma topoly kanadskými a 98,44 % u kříženců mezi topolem černým a topolem kanadským.

Zvolená metoda je vhodná pro rutinní využití a je dobře reprodukovatelná i díky uvedeným výsledkům analýzy DNA nejběžněji pěstovaných klonů topolu kanadského. Metodika je využitelná v lesnictví, vodohospodářství i v ochraně přírody. Určení druhové čistoty lze využít například při výběru původních geneticky cenných jedinců pro uznání jako zdroje reprodukčního materiálu v lesích, při plánování revitalizací vodních toků, i při obnově a péči o stávající zbytkové porosty topolu černého.

R 6079

EHRlich, M. - KUČA, K. - KUČOVÁ, V. - PACÁKOVÁ, B. - PAVLÁTOVÁ, M. - SALAŠOVÁ, A. - ŠANTRŮČKOVÁ, M. - VOREL, I. WEBER, M.: **Typologie historické kulturní krajiny České republiky. Metodika s osvědčením Ministerstva kultury**

České Budějovice, Národní památkový ústav, 2024, 166 s., 2. vyd.

krajina historická - krajina kulturní - typologie krajiny - krajinný ráz - zóna památková
krajinná - metodika - ČR

Metodika je zaměřena na oborovou standardizaci postupu poznání a typologického zařazení částí krajiny s významnými kulturními hodnotami na základě identifikace a objektivního posouzení typických znaků. Srozumitelné vyjádření kulturněhistorické hodnoty krajiny je základním předpokladem pro stanovení potenciálu ochrany území ve veřejném zájmu. Prezentovaná typologie historické kulturní krajiny představuje otevřený systém pro vymezení, třídění a hodnocení historických kulturních krajin na národní úrovni. Je koncipovaná jako standardní materiál, který v maximální míře využívá zavedeného pojmosloví památkové péče, navazuje na dosavadní metodické

materiály k tematice kulturní krajiny a památek zahradního umění, ale i urbanistického a architektonického dědictví, připravené v posledních letech. Hloubka informací je volena tak, aby byla metodika jednoduchá a srozumitelná co nejširšímu okruhu uživatelů a její aplikace nevyžadovala detailní proškolení. Předkládaná typologie rozvíjí tři základní kategorie kulturní krajiny stanovené Výborem pro světové dědictví UNESCO v rámci národní soustavy typů, která reflektuje reálné podmínky České republiky. V rámci typologie je zpracováno 34 typů historické kulturní krajiny, u každého z nich je uvedena charakteristika, výčet specifických znaků a příklady krajiny daného typu. Pro lepší orientaci v rámci přehledu typologie jsou některé typy sdruženy do tematicky příbuzných skupin typů.

Nově vytvořená národní typologie historické kulturní krajiny definuje soustavu 34 typů historické kulturní krajiny, které reálně existují v podmínkách České republiky. Vychází ze tří kategorií vymezených Výborem pro světové dědictví, tj. krajiny komponovaných, organicky vyvinutých a asociativních. V souladu s Evropskou úmluvou o krajinně se jedná o nástroj pro identifikaci a ochranu hodnot krajiny vycházející z národních specifik.

B 1041

JOHN, J.: Přírodopisný atlas rostlin. 80 tabulí barvotiskových, na kterých jest vyobrazeno 459 druhů rostlin u nás divoce rostoucích nebo pěstovaných

Praha, I.L. Kober, 1899, 80 listů barev. obrazových příloh
botanika - flóra - atlas rostlin - Česko

R 5812/2023

PEŠOUT, P. - ŠŮLOVÁ, K. [eds.]: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ročenka 2023

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2024, 298 s., 1. vyd.
ochrana přírody - ochrana krajiny - ročenka - AOPK ČR

Ročenka AOPK ukazuje, jak širokému spektru aktivit na poli ochrany přírody a krajiny se tato organizace věnuje. Kromě zajištění speciální státní správy v ochraně přírody na území dvaceti čtyř chráněných krajinných oblastí, 225 národních přírodních rezervací a památek a 573 přírodních rezervací a památek pokrývajících více než 13 % plochy státu pokračuje v zajišťování a podpoře opatření v chráněných územích a krajinně obecně. Cílem je udržet nebo obnovit její biodiverzitu a vyšší ekologickou stabilitu v kontextu adaptačních opatření a probíhající klimatické změny. V roce 2023 pokračoval monitoring biotopů, druhů i hodnocení prováděných opatření a péče jako zpětné vazby pro přípravu aktuálních koncepčních dokumentů. Nezbytnou samozřejmostí byla spolupráce s předními akademickými institucemi a experty. Dlouhodobě je na vysoké úrovni správa a poskytování dat v ochraně přírody, rok 2023 byl ve znamení skoro revolučního digitalizačního posunu při dokončení prací a přechodu na Informační systém ochrany přírody 2. Čtenáři se v ročence seznámí i s tím, jak se rozvíjí mezinárodní spolupráce, a v neposlední řadě se základními provozně ekonomickými a personálními daty.

R 4077/37

HORÁČKOVÁ, J. - LOŽEK, V. - JUŘIČKOVÁ, L. [eds.]: Měkkýši chráněné krajinné oblasti České středohoří = Mollusca of the České středohoří protected landscape area

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2018, 516 s. + 1 mapa
Edice: Příroda, 37

fauna - měkkýši - ochrana přírody - ohrožené druhy - monitoring - CHKO České středohoří

České středohoří je jednou z malakologicky nejprozkoumanějších oblastí Evropy. Ačkoliv zde byla malakofauna zkoumána již v 19. století a její výzkum probíhal téměř nepřetržitě až do současnosti (déle jak 150 let), chyběla dosud publikace, která by shrnovala všechny historické i současné nálezy měkkýšů. V roce 2018 byla dokončena tato souhrnná monografie o měkkýších CHKO České středohoří, která shrnuje poznatky o jejich rozšíření z 1191 lokalit a dává do souvislosti jejich výskyt s historickým vývojem celé oblasti. V CHKO České středohoří se podařilo ověřit výskyt 164 druhů měkkýšů (112 suchozemských plžů, 32 vodních plžů a 20 mlžů). Z hlediska ochrany přírody je významný výskyt 32 měkkýšů uvedených v aktuálním Červeném seznamu ohrožených druhů bezobratlých České republiky. Podíváme-li se na distribuci jednotlivých druhů v území, je zde na první pohled patrný vlhkostní gradient a s ním částečně spjatá míra zalesnění jednotlivých oblastí, kterou dobře vyjadřuje zastoupení druhů z různých ekologických skupin měkkýšů od lesních a vlhkomilných plžů, jež převažují v mezofytické části Milešovského a Verneřického středohoří, až po xerothermní druhy a druhy dalších otevřených stanovišť, které převažují v západním termofytickém Lounsko-labském středohoří. Poměry ve středohorské oblasti však nejsou zdaleka tak jednoduché, neboť, kromě vlhkostního gradientu probíhajícího od suchého jihozápadu k nejvlhčímu severovýchodu, se zde projevuje i významný výškový gradient při maximálním výškovém rozdílu téměř 715 m. Díky těmto podmínkám patří k největším zvláštnostem tohoto území společný výskyt vysloveně xerothermních druhů zároveň s boreálními, chladnomilnými zástupci naší malakofauny na specifických stanovištích vyvřelinových drolin, která jsou pro toto území zcela unikátní.

R 4077/40

PODROUŽKOVÁ, Š. et al.: Měkkýši Českého krasu = Molluscs of the Bohemia Karst

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2020, 296 s.

Edice: Příroda, 40

fauna - měkkýši - monitoring - atlas - rozšíření - Český kras

Český kras představuje unikátní vápencové území, kde se díky geomorfologické členitosti vyskytuje široká škála biotopů obývaná charakteristickými druhy měkkýšů. Za více než 100 let bádání zde bylo zaznamenáno 142 druhů měkkýšů (125 druhů plžů a 17 druhů mlžů). Jedná se o jednu z malakologicky nejprozkoumanějších oblastí na světě, a to nejen z hlediska recentních měkkýšů. Díky pravděpodobně světově nejhustší síti kvartérních měkkýších sukcesí můžeme rekonstruovat vývoj krajiny do stále větších podrobností. Úsilí několika generací malakozoologů vyústilo v tento atlas rozšíření měkkýšů nejen v CHKO Český kras, ale celé středočeské vápencové oblasti. Zdejší velmi heterogenní prostředí poskytuje neustále prostor pro ekologické, paleoekologické i jiné výzkumy.

R 4077/41

CHYTRÝ M. a kol.: Červený seznam biotopů České republiky

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2020, 172 s., 1. vyd.

Edice: Příroda, 41

vegetace - biotopy - ochrana přírody - ochrana stanoviště - Červený seznam - katalogy - Česko

Červený seznam biotopů České republiky hodnotí riziko zániku pro 157 typů přirozených a polopřirozených biotopů vymezených ve druhém vydání Katalogu biotopů České republiky. Hodnocení bylo provedeno podle metodiky pro Červený seznam ekosystémů Mezinárodního svazu ochrany přírody (IUCN) v úpravě použité v Evropském červeném seznamu biotopů. Hodnoceními kritérii byl kvantitativní ústup biotopu, jeho omezené geografické rozšíření a zhoršení abiotické a biotické kvality biotopu. Pro hodnocení byly zčásti použity kvantitativní údaje z podrobného mapování biotopů na území České republiky a chybějící údaje byly doplněny expertním hodnocením, na kterém se nezávislými odhady podílelo 17 odborníků v oblasti klasifikace, mapování a ochrany biotopů. Kromě kritérií nutných pro zařazení biotopů do kategorií červeného seznamu tato skupina odborníků hodnotila i ohrožující

faktory a jejich význam pro každý biotop. Ze 157 hodnocených biotopů jsou 2 zániklé a 14 bylo klasifikováno jako kriticky ohrožené, 32 jako ohrožené, 33 jako zranitelné, 30 jako téměř ohrožené a 46 jako málo dotčené. Největší podíl biotopů v kategoriích CR+EN byl ve skupině biotopů pramenišť a rašelinišť a skupině mokřadů a pobřežní vegetace. Jako nejvýznamnější ohrožující faktory byly vyhodnoceny sukcesní změny po ukončení tradičního hospodaření, eutrofizace vlivem atmosférického spadu dusíku a splachů z polí a vysychání biotopů závislých na vodě kvůli změnám klimatu i lokálního vodního režimu.

R 4077/42

HÄRTEL, H. [red.]: **Příroda**

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2021, 57 s.

Edice: Příroda, 42

ochrana přírody - ochrana krajiny - ochrana ŽP - monitoring

- Rozšíření a početnost sýce rousného (*Aegolius funereus*), holuba doupňáka (*Columba oenas*) a datla černého (*Dryocopus martius*) v lesním komplexu Javořice v letech 2016–2018
- Stav populace bolena dravého (*Leuciscus aspius*) v EVL Želivka a sekavce podunajského (*Cobitis elongatoides*) v EVL Nová Říše
- Výskyt patogenní plísně *Batrachochytrium dendrobatidis* v rámci evropsky významných lokalit našich obojživelníků
- Mapování vodních makrofyt v řekách s využitím bezpilotního letadla

R 4077/43

LOŽEK, V. - LEPŠÍ, P. - JUŘIČKOVÁ, L.: **Měkkýši Blanského lesa ve vztahu k půdě a vegetaci = Molluscs of the Blanenský les Mts. in relation to soil and vegetation**

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2021, 182 s. + 1 mapa, 1. vyd.

Edice: Příroda, 43

fauna - měkkýši - monitoring - CHKO Blanský les

Práce představuje první dlouhodobý a detailní průzkum suchozemských měkkýšů na území chráněné krajinné oblasti Blanský les (jižní Čechy). Průzkum probíhal v letech 1994–2013 a byl prováděn standardním sběrem hrabankových vzorků doplněný ručním sběrem. Pro výběr lokalit byla využita geo- a fytoindikace. Zkoumána byla převážně lesní a křovinná, ale i bezlesá stanoviště, tak aby byla rovnoměrně pokryta stanovištní diverzita sledovaného území. Na 443 lokalitách bylo nalezeno 81 druhů suchozemských měkkýšů. K nejvýznamnějším patří alpský lesní druh *Aegopis verticillus*, který zde má poslední souvislý výskyt severně od Alp, dále už se vyskytuje jen ostrůvkovitě. *Macrogastera tumida* je naopak karpatským lesním prvkem. *Bulgarica cana* indikuje nejlépe zachované lesní partie, *Clausilia cruciata*, *Discus rudersatus*, *Vertigo substriata* a *Vitrea subrimata* jsou charakteristickými prvky horských lesů, které jsou v tomto území nejčistějším biotopem. V práci je uveden přehled všech zaznamenaných druhů, stručné komentáře k jejich místnímu rozšíření a jejich nárokům, uveden je výčet všech zaznamenaných lokalit. Pro každý druh je vytvořena mapa rozšíření. Zpracována je historie výzkumu měkkýšů a vývoj krajiny v Blanském lese, jsou zhodnoceny ohrožené druhy a je komentován vztah měkkýší fauny Blanského lesa ke středoevropskému prostoru.

R 4077/44

HÄRTEL, H. [red.]: **Příroda**

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2024, 127 s.

Edice: Příroda, 44

ochrana přírody - ochrana krajiny - ochrana ŽP - monitoring

- Stav reofilních druhů ryb v České republice a negativní vlivy na ně působící
- Bryoflóra vybraných lokalit v Polabí
- Výsledky monitoringu záraz *Orobanche artemisiae-campestris* a *Orobanche coerulescens* v Českém středohoří
- Nálezy ohrožených a vzácných druhů pavouků (Araneae) a sekáčů (Opiliones) z vybraných chráněných území v ČR
- Výsledky monitoringu pontokaspických druhů ryb v letech 2019–2023
- Méně kosení, méně diverzity: vliv frekvence kosení na vegetaci suchých trávníků na jižní Moravě
- Měkkýši šesti mokřadních chráněných území v CHKO Lužické hory – PR Marschnerova louka, PP Brazílka, PP Kytlice, PP Rašeliníště Mařeničky, PP U Rozmoklé záby a PP Louka u Brodských

R 4077/45

Průzkumy hnědouhelných velkolomů ČSA a Vršany

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2024, 164 s., 1. vyd.

Edice: Příroda, 45

ochrana přírody - lom - brouci - motýli - monitoring - cévnaté rostliny – inventarizace

- Inventarizační průzkumy cévnatých rostlin na lokalitách uhelných lomů ČSA a Vršany (severozápadní Čechy, Ústecký kraj)
- Entomologický průzkum vážek (Odonata) a vodních brouků (Coleoptera) na vybraných lokalitách povrchových lomů ČSA a Vršany v severozápadních Čechách
- Denní motýli ve vybraných částech povrchových hnědouhelných dolů ČSA a lomu Vršany na Mostecku
- Entomologický průzkum brouků (Coleoptera) a pavouků (Araneae) na vybraných lokalitách povrchových lomech ČSA a Vršany v severozápadních Čechách
- Vybrané poznatky z monitoringu a hodnocení stabilních poměrů lomu ČSA

R 4077/46

ZÍBAROVÁ, L. - KOLÉNYOVÁ, M. - TEJKLOVÁ, T. - ZEHNÁLEK, P. [eds.]: Červený seznam hub (makromycetů) České republiky

Praha, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2024, 192 s., 1. vyd.

Edice: Příroda, 46

houby - ochrana přírody - ochrana stanoviště - Červený seznam - katalogy - Česko

Červený seznam hub (makromycetů) České republiky hodnotí stupeň ohrožení u 1762 druhů hub přirozeně se vyskytujících na území České republiky. V úvodních kapitolách je stručně shrnuta biologie a ekologie hub, hlavní příčiny jejich ohrožení a historie ochrany hub od vydání předcházejícího červeného seznamu. Hodnocení provedl dvacetičlenný expertní tým terénních mykologů podle metodiky Mezinárodního svazu ochrany přírody (IUCN) pro tvorbu červených seznamů aplikovaných na houby podle doporučení Dahlberga a Muellera. Samotný červený seznam obsahuje 1676 druhů: 32 vyhynulých v ČR (RE), 190 kriticky ohrožených (CR), 330 ohrožených (EN), 325 zranitelných (VU), 238 téměř ohrožených (NT), 561 druhů s nedostatečnými údaji o jejich ohrožení (DD). U jednotlivých druhů byl expertně vyhodnocen relativní význam příčin ohrožení klasifikovaných do jedenácti kategorií. Jako nejčastější faktor byla vyhodnocena vzácnost sama o sobě (70 %), následovaná intenzifikací hospodaření v lesích (44,2 %), eutrofizací (28,5 %), klimatickou změnou (24,8 %) a sukcesními pochody (20,5 %). Zbývajících 86 druhů z předešlého červeného seznamu bylo hodnoceno v kategorii málo dotčený (LC) a jsou uvedeny v samostatné tabulce.

R 6080

BENČAŤ, F.: **Rozšírenie gaššana jedlého (*Castanea sativa* Mill.) a jeho stanovištné podmienky na Slovensku. Sborník prác Arboréta Mlyňany III**

Bratislava, Slovenská akadémia vied, 1960.151 s., 1. vyd.

Edice: Biologické práce SAV, VI/9

Castanea sativa - rozšírení - fyto geografie - biotopy - Slovensko

R 6081

RUŽIČKA, M. - DRDOŠ, J.: **Problémy biológie krajiny I**

Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1965, 83 s., 1. vyd.

Edice: Biologické práce, XI/10

ekologie krajiny - diverzita biologická

Publikace obsahuje práci M. Ružičky „Krajina ako predmet biologického výskumu“ a J. Drdoše „O niektorých teoretických problémoch náuky o krajine“.

R 6082

CHIRA, E.: **K otázke variability veľkosti peľu u niektorých druhov rodu *Pinus*. Počet a umiestnenie živých kanálikov u ihličiek niektorých druhov rodu *Pinus*. Sborník prác Arboréta Mlyňany VI**

Edice: Biologické práce, X/9

dřeviny jehličnaté - *Pinus* - semena - morfologie – pyl

PERIODIKA

R 2809/125

Zpravodaj milovníků a pěstitelů růží

Praha, Rosa klub, 2024, 74 s.

Rosa - periodika

Vybrané příspěvky:

DEVÁTÝ, J. - ŽLEBČÍK, J.: Nálezy zajímavých růží.

Zprav. Milov. Pěst. Růží, 2024, č.125, s.43-48, 1 tab., fot. čet.

Rosa; plané druhy; ohrožené druhy; výskyt; ČR

Nálezy původních divoce rostoucích růží v Česku, které patří v ČR mezi ohrožené (*Rosa spinosissima*, *R. majalis*, *R. gallica*, *R. pendulina*)

HOŤKA, P. - ŽLEBČÍK, J.: Pohľad na hybridizáciu ruží

Zprav. Milov. Pěst. Růží, 2024, č.125, s.49-51, 1 fot.+ foto na vnitř. stranách obálky

Rosa; šlechtění; křížení; Česko

MALASKA, J.: První kanadská šlechtitelka

Zprav. Milov. Pěst. Růží, 2024, č.125, s.59-60, 3 fot.

Rosa; šlechtění; Kanada; osobnosti; Preston, I.

R 1307/181

Ginkgoblätter. Kurzmitteilungen

Ahrensburg, Deutsche Dendrologische Gesellschaft, 2025, 60 s.
dendrologie - periodika – Německo

Vybrané příspěvky:

ROLOFF, A.: Baum des Jahres 2025: die Rot-Eiche (*Quercus rubra*)

Ginkgoblätter, 2025, č.181, s.13-19, 2 fot.

Quercus rubra; morfologie; výskyt; uplatnění; využití

SCHULZ, B.: Probleme mit wissenschaftlichen Pflanzennamen. Teil 2 - Pflanzennamen.

Ginkgoblätter, 2025, č.181, s.38-41, 1 obr.,1 tab.,3 lit.

botanika; nomenklatura; němčina; historie